

Nivelul de trai al populației din municipiul Chișinău în anul 2023

1. Indicatorii veniturilor populației

Bunăstarea populației este determinată de veniturile disponibile și cheltuielile de consum ale populației. Acești doi indicatori, componența și dinamica lor în mare parte identifică nivelul de trai al oamenilor în țară.

În anul 2023, în mun. Chișinău, câștigul salarial mediu lunar brut a constituit 14 884,3 lei cu 21,9% mai mult față de câștigul salarial mediu lunar în Republica Moldova și cu 16,1% mai mult față de anul 2022. Conform datelor statistice, câștigul salarial al unui bărbat constituie 16 550,3 lei, iar al unei femei – 13 279,6 lei.

Veniturile disponibile ale populației reprezintă totalitatea veniturilor bănești sau sub o altă formă, obținute din diferite tipuri de activități, dintre care activitatea salarială, activitatea individual agricolă sau non-agricolă, activitate din proprietate, prestații sociale, precum și alte surse.

Minimul de existență reprezintă volumul minim de bunuri materiale sau servicii necesare pentru satisfacerea necesităților primordiale ale populației, menținerea stării favorabile a sănătății și susținerea viabilității populației. În anul 2023, minimul de existență pe țară a fost de 2 877,1 lei, iar pe mun. Chișinău - 3 237,6 lei.

În perioada de raport, în mun. Chișinău, veniturile disponibile ale populației în medie pe o persoană pe lună au constituit 7 376,8 lei, fiind în creștere cu 15,2% față de anul 2022 (6 400,7 lei).

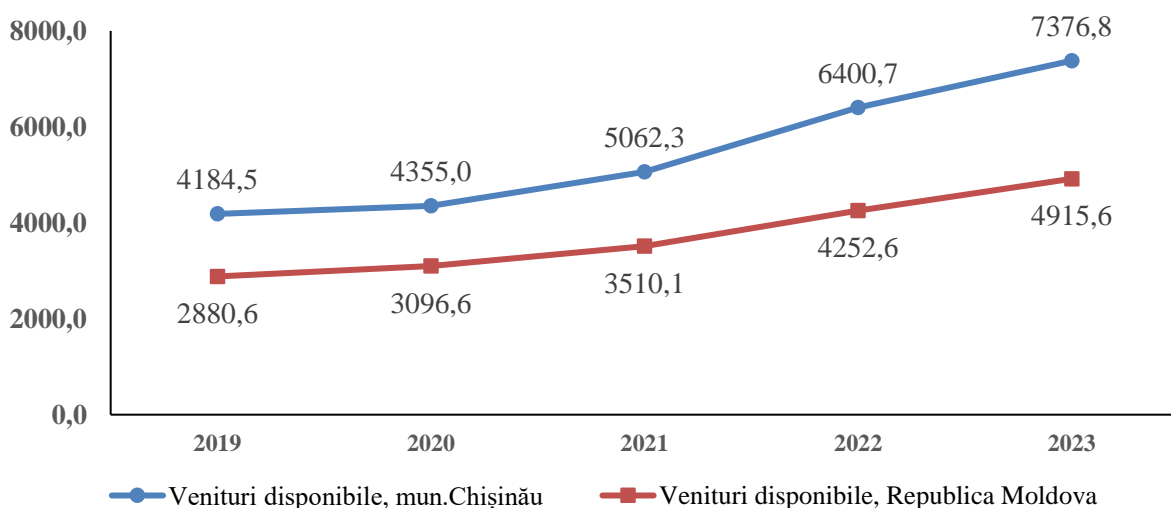

Fig.1 Dinamica veniturilor disponibile ale populației, în perioada 2019 – 2023, lei

Câștigurile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, cu o pondere de 66,2% în veniturile disponibile totale, fiind urmată de *veniturile din prestațiile sociale* – 13,6% și *alte venituri* - 13,3%. Din componența veniturilor din prestațiile sociale fac parte *pensiile* care constituie 10,7%, fiind în creștere cu 19,5% față de anul 2022.

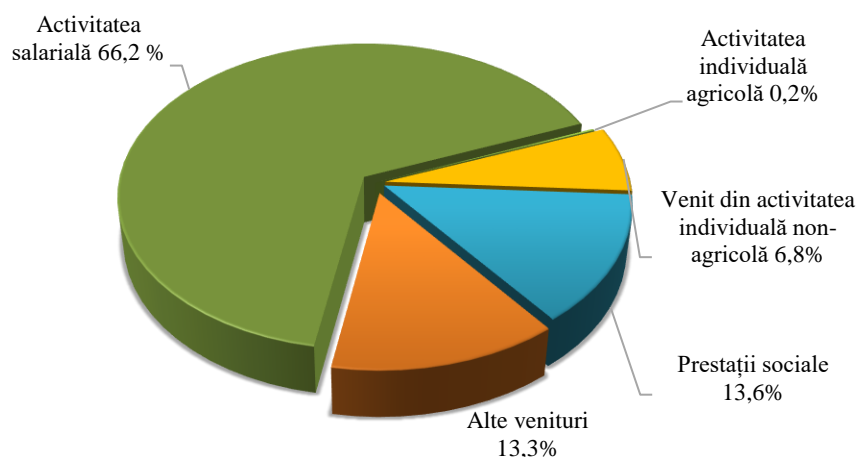

Fig.2 Structura veniturilor disponibile ale populației în mun. Chișinău, anul 2023

Transferurile bănești rămân a fi o sursă semnificativă pentru bugetul gospodăriilor din mun. Chișinău, în anul de referință, acestea constituind 8,4% din veniturile disponibile ale populației din mun. Chișinău.

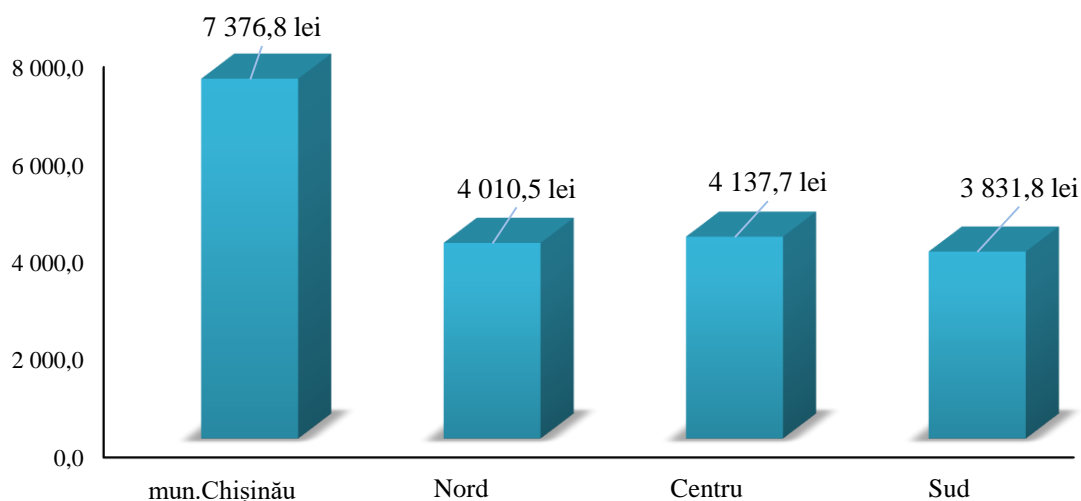

Fig.3 Veniturile disponibile ale populației în profil regional, anul 2023, lei

Conform datelor statistice, cel mai înalt nivel al veniturilor disponibile ale populației se atestă în mun. Chișinău – 7 376,8 lei, fiind urmată de *regiunea Centru* - 4 137,7 lei (în creștere cu 12,7% față de 2022), *regiunea Nord* – 4 010,5 lei (în creștere cu 10,2% față de 2022) și *regiunea Sud* cu 3 831,8 lei (în creștere cu 12% față de 2022).

2. Indicatorii consumului populației

Cheltuielile de consum ale populației reprezintă totalitatea cheltuielilor efectuate de gospodării pentru a achiziționa bunuri și servicii necesare satisfacerii nevoilor de zi cu zi.

În anul 2023, în mun. Chișinău, cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 6 293,4 lei, cu 13% mai mult comparativ cu nivelul anului precedent și cu 48,1% mai mult decât nivelul cheltuielilor pe țară.

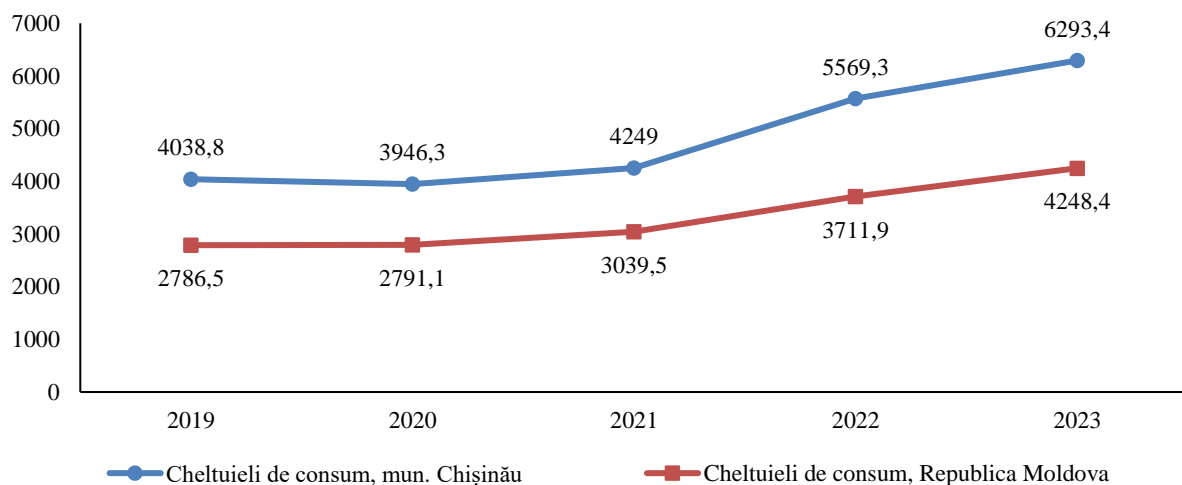

Fig.4 Dinamica cheltuielilor de consum ale populației, în perioada 2019 - 2023, lei

Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate de gospodării sunt: consumul de *produse alimentare și băuturi nealcoolice* – 32,5%, plățile pentru *locuință, apă, electricitate și gaze* – 14,5%, achitarea serviciilor de *transport* – 9,9%, procurarea de *îmbrăcăminte și încălțăminte* – 7,3%. Celelalte cheltuieli au fost direcționate pentru: *restaurante și hoteluri* – 6,5%; *sănătate* – 5,4%, *recreere și cultură* – 5,3%, *mobilier, dotarea și întreținerea locuinței* – 4,9%, *telecomunicații* – 4,5%.

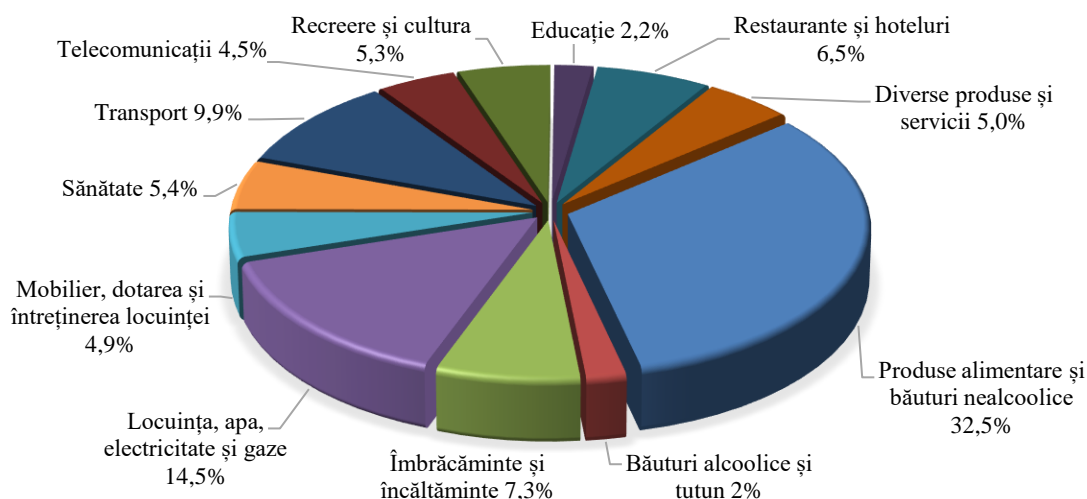

Fig.5 Structura cheltuielilor de consum ale populației din mun. Chișinău, anul 2023

Totodată, menționăm că cele mai mici cheltuieli au fost direcționate către *educație* – 2,2% din cuantumul total al cheltuielilor gospodăriilor și pentru consumul de *băuturi alcoolice și tutun* – 2%.

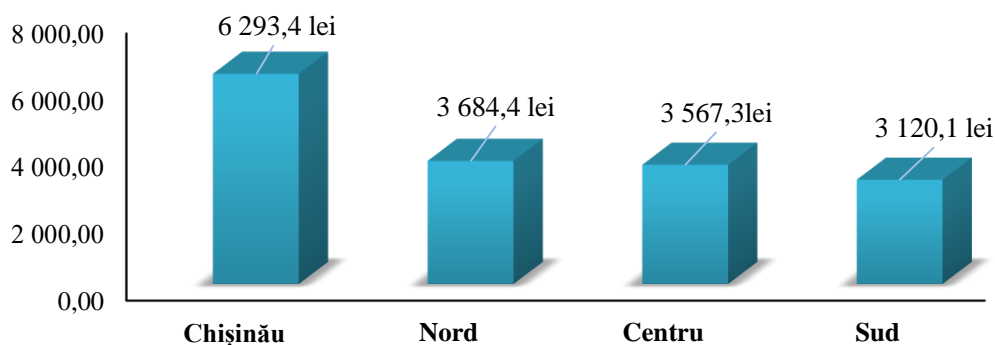

Fig.6 Cheltuielile de consum ale populației, în profil regional, anul 2023

Conform datelor statistice, cel mai înalt nivel al cheltuielilor de consum ale populației se înregistrează în mun. Chișinău – 6 293,4 lei, fiind urmată de *regiunea Nord* – 3 684,4 lei (în creștere cu 10,2% față de 2022), *regiunea Centru* – 3 567,3 lei (în creștere cu 11,6% față de 2022) și *regiunea Sud* cu 3 120,1 lei (în creștere cu 12,8% față de 2022).

Rata sărăciei absolute este un indicator social și economic care măsoară procentul din populație ce trăiește sub un anumit prag minim de venituri necesare pentru a acoperi nevoile de bază, cum ar fi hrana, locuința, îmbrăcămintea și accesul la servicii fundamentale.

În anul 2023, în mun. Chișinău, rata sărăciei a fost de aproximativ 10,9%. Aceasta este considerabil mai mică decât media națională de 31,6%, reflectând nivelul relativ mai ridicat de trai din capitală.

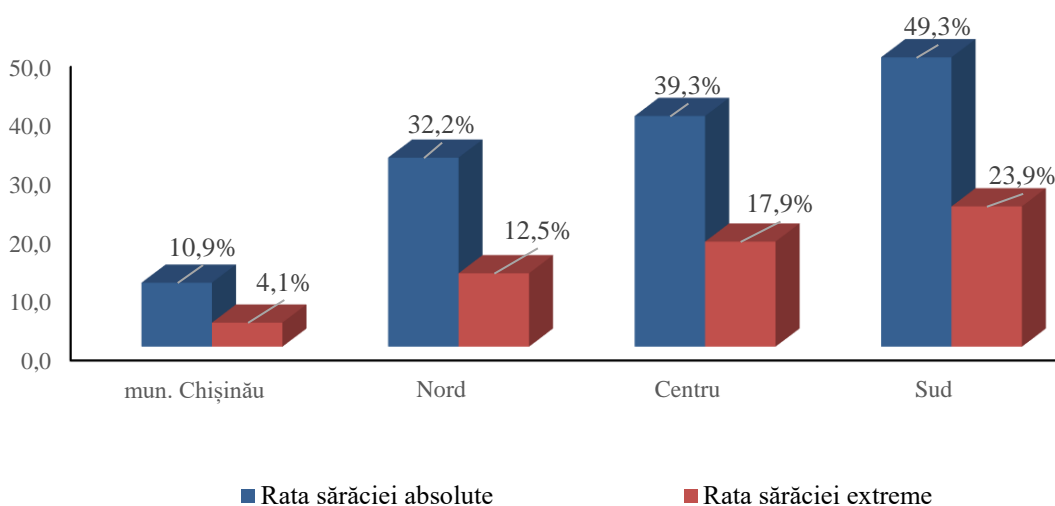

Fig.7 Nivelul sărăciei populației, în profil regional, anul 2023

În profil regional, *regiunea Sud* înregistrează cel mai înalt nivel al sărăciei – 49,3%, fiind urmată *regiunea Centru* - 39,3% și *regiunea Nord* – 32,3%.

Rata sărăciei extreme măsoară procentul din populație care trăiește cu un venit sub un prag minim internațional, stabilit de obicei de Banca Mondială. Pragul sărăciei extreme este în prezent definit ca un venit mai mic de 2,15 USD/zi.

Sărăcia este mai pronunțată în zonele rurale și în regiunile sudice ale țării, unde condițiile economice sunt mai precare.

3. Condițiile de trai în municipiul Chișinău

Condițiile de trai reprezintă un indicator important al bunăstării populației, acestea oferind populației satisfacerea necesităților de ordin biologic, psihologic și social. Dotarea locuinței cu principalele comodități reflectă un grad de confort pe care îl oferă fondul locativ unui cetățean.

În funcție de tipul gospodăriei, se constată că 28,9% de gospodării sunt formate dintr-o singură persoană; cuplu familial cu copiii – 25,2%; cuplurile familiale fără copii - 24%; alte gospodării fără copii – 9,6%; alte gospodării cu copii – 7,9%; părinte singur cu copii – 4,3% (Fig.7).

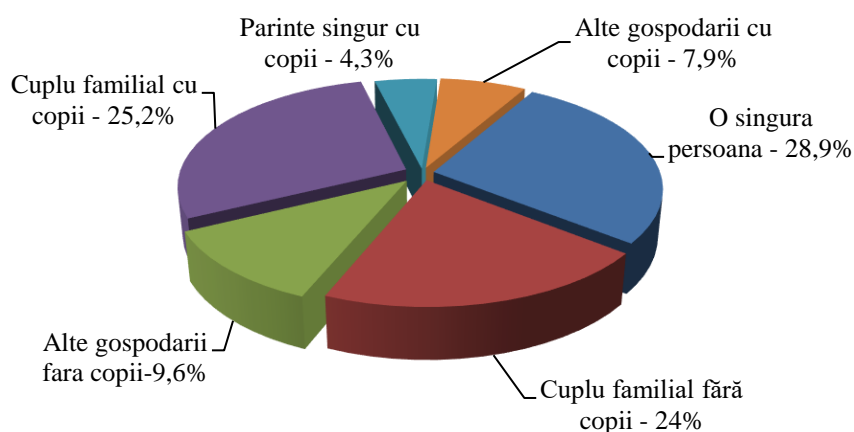

Fig.8 Repartizarea gospodăriilor după tipul acestora, în mun. Chișinău, anul 2023

După statutul socio-economic al gospodăriei se constată că, gospodăriile în care membrii acestora sunt *salariați* constituie 62,8% din numărul total de gospodării din mun. Chișinău, *pensionari* – 21,6%, *lucrători pe cont propriu în activități neagricole* – 7,2%, iar cele a *lucrătorilor pe cont propriu în agricultură* (fermieri) – 0,2%.

În Fig.9 este reprezentată distribuția gospodăriilor după numărul de camere în mun. Chișinău, în anul 2023. Cea mai mare pondere în totalul gospodăriilor o dețin locuințele cu 2 camere și anume de 40,6%. Locuințele cu 3 camere au constituit 25,5%, cu o cameră – 23,8%, iar cele cu 4 camere și mai multe – 10,1%.

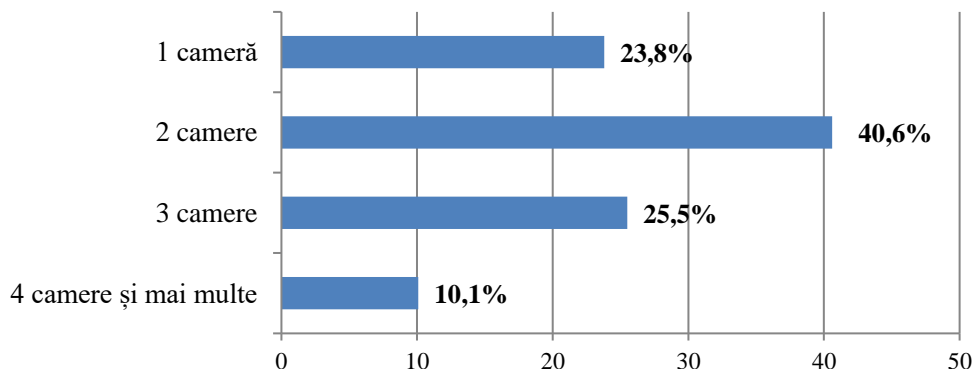

Fig.9 Repartizarea gospodăriilor după numărul de camere în mun. Chișinău, anul 2023

Totodată, în raport cu anul 2022, se înregistrează o creștere a ponderii locuințelor cu *o cameră* cu 5 p.p. și a celor cu *4 camere și mai multe* cu 2,6 p.p. Ponderea locuințelor cu *3 camere* nu a suferit modificări, iar ponderea locuințelor cu *2 camere* s-a diminuat cu 7,6 p.p.

Pentru a determina gradul de bunăstare a populației este necesar să se ia în calcul ansamblul de proprietăți ce le dețin cetățenii și anume: locuințe private, autoturisme și loturi de pământ. La nivelul mun. Chișinău, se constată că 85,7% din populație deține o *locuință privată*, 13,6% - o *locuință închiriată*, iar 0,7% - *alt tip*.

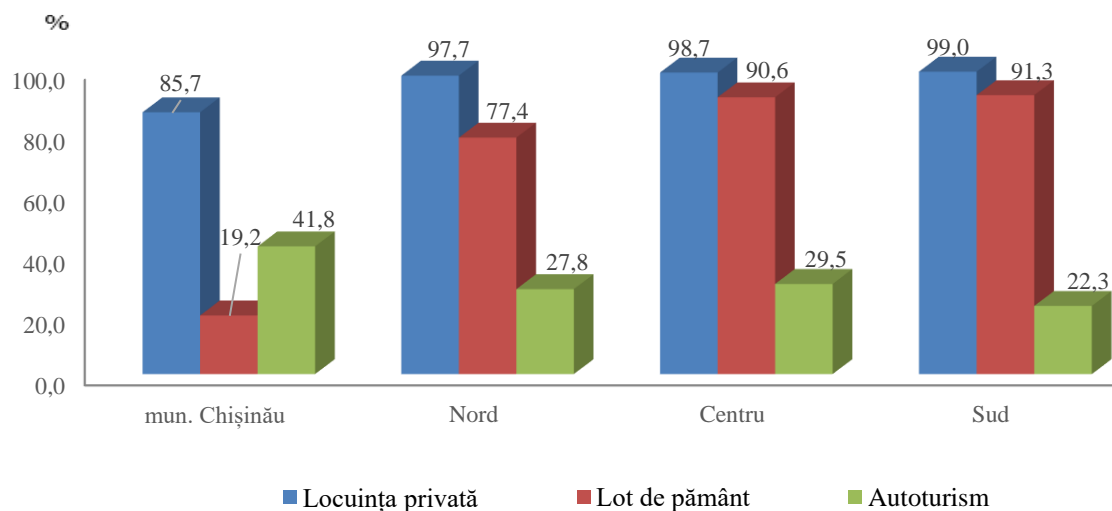

Fig.10 Nivelul de bunăstare al gospodăriilor în Republica Moldova, anul 2023, %

În profil regional, se atestă o pondere înaltă a populației ce deține loturi de pământ ca rezultat al amplasării teritoriale, în intervalul de 80-90% comparativ cu mun. Chișinău (19,2%). Însă, totodată, în planul deținerii unui autoturism, în zonele țării se atestă cote mai reduse în intervalul de 20-30% față de mun. Chișinău (41,8%).

În anul 2023, în mun. Chișinău, ponderea gospodăriilor care au avut acces la: *sursa de apă din rețea publică* a constituit 97,3%, la *sistem de canalizare* - 98,5%, la *gaze din rețea* - 87,6%, conexiune la Internet - 84,3%. Toate locuințele, în proporție de 100%, sunt dotate cu iluminare electrică.

Tabelul nr.1 Dotarea locuințelor din mun. Chișinău, 2023

Comodități în locuință	Dotarea locuințelor, %
1. Iluminare electrică	100,0
2. Apeduct	98,7
<i>inclusiv în interiorul locuinței</i>	98,5
3. Sursa de apă - rețea publică	97,3
4. Sursa de apă - fântâna de izvor	2,7
5. Apă caldă	97,7
<i>inclusiv rețea publică</i>	27,4
6. Încălzire centrală	48,8
7. Sistem termic propriu de încălzire	41,8
8. Alt tip de instalatie de încălzire (sobă, cămin, etc.)	9,4
9. Gaze din rețea	87,6
10. Grup sanitar cu apă în interiorul locuinței	94,6
11. Sistem de canalizare	98,5
<i>inclusiv rețea publică</i>	93,2
12. Baie sau duș în interiorul locuinței	94,8
13. Telefon	37,4
14. Conexiune la Internet	84,3

Condițiile de trai ale populației sunt influențate semnificativ de accesul la bunuri de folosință îndelungată în gospodării, cum ar fi aparatele electrocasnice, mobilierul, accesoriile pentru confort sau alte dotări. Aceste bunuri îmbunătățesc calitatea vieții și contribuie la o mai mare eficiență în gestionarea treburilor casnice, reducând astfel efortul și timpul necesar pentru activitățile zilnice.

Astfel, în anul 2023, în mun. Chișinău, 96,2% dintre gospodării, au deținut *televizoare*, cu o medie de 117 unități la 100 de gospodării; 96,6% - *mașini de spălat automate* (97 unități la 100 de gospodării), 100% - *frigidere* (103 unități la 100 de gospodării), 79,7% - *computere, tablete* (101 unități la 100 de gospodării), 24,2% - *aparate de aer condiționat* (28 unități la 100 de gospodării), 11,6% - *biciclete pentru adulți* (13 unități la 100 de gospodării).

4. Forța de muncă din mun. Chișinău

Corelația dintre forța de muncă și nivelul de trai este una fundamentală și interdependentă. Calitatea și stabilitatea forței de muncă influențează direct nivelul de trai al populației, iar un nivel de trai ridicat contribuie, la rândul său, la dezvoltarea unei forțe de muncă sănătoase și productive.

Forța de muncă cuprinde toate persoanele de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând **populația ocupată și șomerii**.

În anul 2023, forța de muncă (populația activă de 15 ani și peste) a constituit 280 mii persoane, fiind în creștere cu 9,6% față de anul 2022. În cadrul forței de muncă, ponderea bărbaților (51,4%) nu o depășește cu mult pe cea a femeilor (48,6%).

Tabelul nr.2 Dinamica forței de muncă din mun. Chișinău, 2021-2023

INDICATORI	2021		2022		2023	
	mii pers.	% în total	mii pers.	% în total	mii pers.	% în total
1. Total populație de 15 ani și peste	485,2	100	486,3	100	545,9	100
1.1. Forța de muncă dintre care:	247,0	50,9	255,4	52,5	280,0	51,3
- Populația ocupată	238,8	49,2	246,0	50,6	268,3	49,1
- Șomerii BIM	8,2	1,7	9,4	1,9	11,7	2,2
1.2. Populația în afara forței de muncă	238,2	49,1	230,9	47,5	265,9	48,7

Rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste (*proporția forței de muncă de 15 ani și peste în populația totală de aceeași grupă de vârstă*) a constituit 51,3%. Acest indicator a atins valori mai înalte în rândul bărbaților – 58,8%, în comparație cu femeile – 45,2%. Cele mai înalte rate de activitate se atestă la categoriile de vârstă: 45-54 ani de 75% și 35-44 ani de 70,4%.

Pentru categoria de vârstă 25-34 ani, rata de participare la forța de muncă a constituit 63,5%, la persoanele de 55-64 ani – 49,4%, grupa de vârstă de 15-24 ani – 31,2%.

Populația ocupată de 15 ani și peste a constituit 268,3 mii persoane, fiind în creștere cu 9% față de anul 2022, cu o pondere a bărbaților în populația ocupată de 51,2% iar a femeilor de 48,8%.

În anul 2023, rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (*proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași grupă de vârstă*) a fost de 49,1%. Rata de ocupare a bărbaților (56,1%) a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (43,5%). Pe categorii de vârstă, rata de ocupare a populației se prezintă astfel: 15-24 ani – 28,4%, 25-34 ani – 60,9%, 35-44 ani – 67%, 45-54 ani – 73,1%, 55-64 ani – 48%, și la grupa 65 ani și peste – 8,8%.

În profil teritorial, 30,2% din populația ocupată a reprezentat locuitorii mun. Chișinău. La o diferență relativ mică, de 29,8% din total ocupare, se situează regiunea de Nord, urmată de regiunea Centru cu 24,7% și, respectiv, regiunea Sud cu 15,2%.

Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), a fost de 11,7 mii, fiind în creștere cu 24,5% față de nivelul anului 2022. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații, care au constituit 56,4% din totalul șomerilor.

Rata șomajului (*ponderea șomerilor BIM în vârstă de 15 ani și peste în forța de muncă de 15 ani și peste*) a înregistrat valoarea de 4,2%. Rata șomajului la bărbați a fost de 4,6%, iar la femei de 3,8%.

Totodată, rata șomajului a fost destul de mică (3,7%) însă, în condițiile unei rate scăzute de activitate, nivelul relativ scăzut al șomajului este explicat de migrarea forței de muncă din regiunile țării în mun. Chișinău, precum și din Chișinău peste hotare.

5. Învățământul, cultura și sportul

Învățământul, cultura și sportul joacă un rol central în creșterea nivelului de trai, prin impactul lor direct asupra dezvoltării personale, sănătății, economiei și coeziunii sociale. Aceste domenii contribuie la o societate mai sănătoasă, educată și armonioasă, unde calitatea vieții este mai bună.

Tabelul nr. 3. Indicatorii nivelului cultural al populației în mun. Chișinău, în anul 2023

	Denumirea	2023
1.	Numărul de instituții de educație timpurie:	178
	<i>copii, mii persoane</i>	38,8
2.	Instituții de învățământ primar și secundar general:	155
	<i>elevi, mii persoane</i>	104,4
3.	Instituții de învățământ profesional tehnic secundar:	11
	<i>elevi, mii persoane</i>	5,3
4.	Instituții de învățământ profesional tehnic postsecundar:	22
	<i>elevi, mii persoane</i>	19,8
5.	Instituții de învățământ superior	17

În anul de studii 2023/2024, procesul de învățământ a fost organizat în 178 instituții de educație timpurie cu un număr de 38,8 mii de copii înscriși în instituțiile respective. Totodată, în cele 155 de instituții de învățământ primar și secundar general a crescut numărul copiilor cu 3,2% față de anul precedent, iar în cele 11 instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar, numărul elevilor s-a diminuat cu circa 1,8%. În instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar, în anul de studii 2023/2024, a crescut numărul elevilor înscriși cu 3,9%.

În anul 2023, în mun. Chișinău erau înregistrate: 50 - *biblioteci publice*, 13 - *muzee*, 13 - *teatre*, 20 - *case de cultură*, 316 - *construcții sportive de plan*, 6 - *stadioane*, 190 *săli sportive* și 18 *bazine de înot*. Acestea contribuie la dezvoltarea activităților culturale și sportive, oferind cetățenilor acces la resurse educaționale și facilități pentru activități recreative și de performanță.

Generalizări:

- Veniturile disponibile ale populației în medie pe o persoană pe lună, în mun. Chișinău au constituit 7 376,8 lei, fiind în creștere cu 15,2% față de anul 2022 (6 400,7 lei);

- În anul 2023, minimul de existență pe țară a fost de 2 877,1 lei, iar pe mun. Chișinău - 3 237,6 lei;

- Câștigurile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, cu o pondere de 66,2% în veniturile disponibile totale ale populației din mun. Chișinău;

- În anul 2023, în mun. Chișinău, cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 6 293,4 lei, cu 13% mai mult comparativ cu nivelul anului precedent și cu 48,1% mai mult decât nivelul cheltuielilor pe țară;

- Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate de gospodăriile sunt: consumul de *produse alimentare și băuturi nealcoolice* – 32,5%; plățile pentru *locuință, apă, electricitate și gaze* – 14,5%; achitarea serviciilor de *transport* – 9,9%; procurarea de *îmbrăcăminte și încălțăminte* – 7,3%;

- În anul 2023, în mun. Chișinău, ponderea gospodăriilor care au avut acces la: *sursa de apă din rețea publică* a constituit 97,3%; la *sistem de canalizare* - 98,5%; la *gaze din rețea* – 87,6%; conexiune la Internet – 84,3%. Toate locuințele, în proporție de 100%, sunt dotate cu iluminare electrică;

- În anul 2023, forța de muncă (populația activă de 15 ani și peste) a constituit 280 mii persoane, fiind în creștere cu 9,6% față de anul 2022. În cadrul forței de muncă, ponderea bărbaților (51,4%) nu o depășește cu mult pe cea a femeilor (48,6%).